

Fonaments de l'Arxivística

Codi: 42105
Crèdits: 10

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4312208 Arxivística i Gestió de Documents	OB	1	1

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Joan Soler Jiménez

Correu electrònic: Joan.Soler@uab.cat

Equip docent

Joan Soler Jiménez

Irene Brugués Massot

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisits

No es requereix cap prerequisit.

Objectius

La finalitat del mòdul és dotar els alumnes dels coneixements generals, però al mateix temps fonamentals i imprescindibles, sobre Arxivística i Diplomàtica. Pel que fa a la primera, el contingut i la metodologia han de contribuir a clarificar els punts de debat i de reflexió propis de l'arxivística com a ciència emergent i en vies de consolidació, com ara el seu objecte d'estudi, els seus límits amb les altres ciències, les diferents tendències i escoles arxivístiques o la terminologia.

El mòdul també dota als alumnes de coneixements en Diplomàtica, entesa com a ciència que analitza críticament els documents, n'avalua la seva autenticitat i en determina la seva capacitat per esdevenir d'una banda, testimonis històrics de confiança, i de l'altra, actius d'informació de qualitat per avaluar les certeses del present.

L1. Introducció a l'Arxivística

- Introduir els conceptes, principis, funcions i metodologia de la disciplina arxivística per servir de pont d'altres assignatures i facilitar la millor comprensió dels seus continguts.
- Emmarcar l'objecte del Màster, presentar-ne la matèria i ordenar-ne el contingut: l'arxivística com a ciència interdisciplinària, els arxius, els documents, els sistemes arxivístics i els centres.
- Contribuir a clarificar els punts de debat i de reflexió propis de l'arxivística i introduir les innovacions en aquest camp

L2. Diplomàtica

- Reconèixer les tipologies documentals més utilitzades en qualsevol tipus d'Administració pública o en entorns de producció privats.
- Disposar d'una metodologia d'anàlisi diplomàtica que permet conèixer amb exhaustivitat un document i totes les seves circumstàncies.
- Posar en pràctica aquesta metodologia mitjançant estudis de cas de qualsevol època històrica, inclosa l'actualitat.
- Disposar d'elements de crítica i d'avaluació de l'autenticitat dels documents digitals en entorns de producció dinàmics i incerts com ara els entorns digitals.

Competències

- Actualitzar i reciclar coneixements a través de la formació continuada.
- Comunicar coneixements de forma oral i escrita.
- Demostrar que comprèn l'evolució de l'arxivística i dels seus conceptes i fonaments.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Raonar críticament i demostrar compromís ètic i social i tenir respecte a la diversitat i a la multiculturalitat.
- Reconèixer el context de producció dels documents.
- Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Utilitzar la terminologia de la diplomàtica i aplicar les eines que ofereix als documents medievals, moderns i contemporanis.

Resultats d'aprenentatge

1. Actualitzar i reciclar coneixements a través de la formació continuada.
2. Analitzar i interpretar les diferents fonts manuscrites.
3. Aplicar la terminologia i els conceptes arxivístics.
4. Aplicar mètodes per garantir l'autenticitat, la fiabilitat i la integritat dels documents.
5. Comunicar coneixements de forma oral i escrita.
6. Distingir les fonts per a l'estudi de l'arxivística.
7. Identificar els suports documentals.
8. Identificar els valors dels documents, l'autenticitat i la integritat.
9. Identificar i analitzar tipologies documentals.
10. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
11. Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
12. Raonar críticament i demostrar compromís ètic i social i tenir respecte a la diversitat i a la multiculturalitat.
13. Reconèixer els caràcters interns i externs dels documents.
14. Reconèixer els sistemes arxivístics.
15. Reconèixer i aplicar la terminologia i els conceptes de la diplomàtica.
16. Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.

Continguts

L1. Introducció a l'arxivística

1. L'arxivística com a ciència interdisciplinària

2. Els arxius

3. Els documents i la informació

4. Els sistemes arxivístics

5. L'arxivística com a professió

L2. Diplomàtica

1. Diplomàtica general.

1.1 Història de la disciplina i tendències actuals(s.XVII - s.XXI).

1.2 Algoritmes diplomàtics: fonaments de la diplomàtica.

1.3 Mètode d'anàlisi crítica dels elements contextuais, formals i essencials dels documents.

1.4 Terminologia: document, informació i dades.

2. Arxius, Documents i Societat

2.1 Les filtracions documentals o el mite de l'accessibilitat total.

2.2 Els documents a la premsa diària: com combatre la desinformació i les *fake news*.

2.3 Explotació de dades de qualitat, transparència i compromís cívic.

2.4 La confiança i l'autenticitat dels documents electrònics a les administracions.

2.5 La descripció autenticant o com reforçar les metadades dels documents.

Metodologia

El mòdul combina tres tipus d'activitats formatives. Les classes interactives, dirigides pel professor però amb una participació activa per part de l'alumnat. Les activitats pràctiques, en forma de treballs elaborats pels estudiants, i l'estudi autònom per part de l'alumnat tant de la bibliografia com d'altres materials vinculats a les matèries impartides.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
L1. Classes interactives	15	0,6	3, 5, 6, 10, 12, 14
L2. Classes interactives	15	0,6	1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16
Tipus: Supervisades			
L1. Activitats pràctiques	30	1,2	3, 5, 6, 10, 11, 12, 14, 16
L2. Activitats pràctiques	30	1,2	1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16

Tipus: Autònomes

L1. Estudi dels materials i lectura de la bibliografia	43	1,72	1, 3, 6, 11, 12, 14, 16
L2. Estudi dels materials i lectura de la bibliografia	43	1,72	1, 2, 4, 7, 8, 9, 12, 13, 15, 16

Avaluació

La forma d'avaluació del mòdul és continuada. En cas que l'alumne no superi l'aprobat, es contempla un examen de recuperació per a cadascuna de les dues línies formatives.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
L1. Estudi de cas particular i exposició oral	15%	15	0,6	1, 3, 5, 6, 10, 11, 12, 14, 16
L1. Examen final	35%	2	0,08	1, 3, 5, 6, 10, 11, 12, 14, 16
L1. Exercicis pràctics a l'aula i fora de l'aula	50%	25	1	1, 3, 5, 6, 10, 11, 12, 16
L2. Estudi de cas particular i exposició oral	40%	25	1	2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16
L2. Prova de validació final	40%	2	0,08	4, 5, 8, 10, 11, 12, 13, 15, 16
L2. Qüestionari sobre tipologies documentals	20%	5	0,2	5, 9, 10, 11, 13, 15

Bibliografia

L1. Introducció a l'arxivística

MULLER, S., FEITH, J. A., FRUIN, R. (1898). *Handleiding voor het ordenen en beschrijven van Archieven* [Manual d'organització i descripció dels arxius]. Groningen: Erven B. Van der Kamp. [Hi ha traduccions a l'alemany (Leipzig, 1905), a l'italià (Torí, 1908 i Milà, 1974), al francès (la Haia, 1910), a l'anglès (Nova York, 1940) i al portuguès (Rio de Janeiro, 1960)]. [Última reedició de l'edició anglesa: Chicago : Society of American Archivists, 2003]

JENKINSON, Hilary (1922). *A Manual of Archive Administration*. Oxford: Clarendon Press. (2a ed.: London: Percy Lund, Humphries and Co. Ltd., 1965).

CASANOVA, Eugenio (1928). *Archivistica*. Siena: Stab. Arti Grafiche Lazzeri. (Edició anastàtica, Torino: Bottega d'Erasmus, 1966).

BAUTIER, Robert-Henri. La phase cruciale de l'histoire des archives: la constitution des dépôts d'archives et la naissance de l'archivistique, xvie siècle - début du xixe siècle. A: *Archivium*. 1968, vol. 18, p. 139-150.

BRENNEKE, Adolf (1953). *Archivkunde. Ein Beitrag zur Theorie und Geschichte des Europäischen Archivwesens*. Leipzig: Koehler und Amelang. (traducció a l'italià de Renato Perrella, *Archivistica. Contributo alla teoria ed alla storia archivistica europea*. Milano: Giuffrè, 1968).

SHELLENBERG, Theodore R. (1956). *Modern archives. Principles and techniques*. Melbourne: F. W. Cheshire. (Traducció al castellà de Manuel Carrera Stampa, *Archivos modernos. Principios y técnicas*. La Habana: Instituto Panamericano de Geografía e Historia, 1958).

Manuel d'Archivistique. (1970). *Théorie et pratique des Archives publiques en France*. Ouvrage élaboré par l'Association des Archivistes Français. Paris: SEVPEN.

ROBERGE, Michel (1983). *La gestion des documents administratifs*. Québec: Documentor. La Pocatière. (Traducció al català de Miquel Casademont i Donay, *La gestió dels documents administratius*. Barcelona: Diputació; AAC, 1993) (nova edició, *L'essentiel de la gestion documentaire*. Québec: Gestar, 2002).

LODOLINI, Elio (1984). *Archivistica. Principi e problemi*. Milano: Franco Angeli. (6a ed.: 1992) (traducció al castellà de Mercedes Costa Paretas, *Archivistica. Principios y problemas*. Madrid: ANABAD, 1993).

HEREDIA HERRERA, Antonia (1986). *Archivistica General. Teoría y práctica*. Sevilla: Diputación Provincial. (7a ed.: 1995).

CRUZ MUNDET, José Ramón (1994). *Manual de archivística*. 7a ed. Madrid: Fundació Germán Sánchez Ruipérez. (7a ed.: 2008).

Diccionario de terminología archivística [en línia]. 2a ed. Madrid: Dirección de Archivos Estatales, 1995 [consulta: 13 julol 2020]. Disponible a: <http://www.mecd.gob.es/cultura-mecd/areas-cultura/archivos/mc/dta/diccionario .html#_t>.

ALBERCH I FUGUERAS, Ramon (2002). *Els arxius, entre la memòria històrica i la societat del coneixement*. Barcelona: Pòrtic; Editorial UOC. (Edició en castellà, *Los archivos, entre la memoria histórica y la sociedad del conocimiento*. Barcelona: Editorial UOC, 2003).

CRUZ MUNDET, Jose Ramon (2006). *La gestión de documentos en las organizaciones*. Madrid: Pirámide.

JIMERSON, Randall C. (2009). *Archives Power. Memory, Accountability, and Social Justice*. Chicago: Society of American Archivists.

Manual d'arxivística i gestió documental (2009). Coordinadores: Emília Capell i Garriga, Mariona Corominas i Noguera. Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya.

MILLAR, Laura (2009). *Archives: principles and practices*. London: Facet.

HILL, Jennie (Ed.) (2011). *The Future of Archives and Recordkeeping. A reader*. London: Facet.

BROWN, C. (ed.) (2014). *Archives and recordkeeping: theory into practice*, London: Facet Publishing.

DURANTI, Luciana, FRANKS, Patricia C (eds.) (2015). *Encyclopedia of Archival Science*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.

MACNEILL, Heather, EASTWOOD, Terry (eds) (2017). *Currents of Archival Thinking, 2nd Edition*. Santa Barbara: Libraries Unlimited.

GILLILAND, Anne J., MCKEMMISH, LAU, Andrew J. (eds) (2017). *Research in the Archival Multiverse*. Clayton: Monash University Publishing.

RUIZ GÓMEZ, Vicenç. L'arxiu com a eina de contrapoder ciutadà. A: *Lligall. Revista catalana d'Arxivística*. 2019, núm. 43, p. 20-49.

L2. Diplomàtica.

CONEJO, Josep (1998). «Els llibres de comptabilitat municipal dels segles XIX i XX» a *Lligall* 13. Barcelona: AAC; p. 59-83.

DURANTI, Luciana (1996). *Diplomática. Usos nuevos para una antigua ciencia*. Sevilla: S&C Ediciones, Carmona; 170p.

ECO, Umberto (1997). *Interpretación y sobreinterpretación*. Cambridge University Press; 172p.

FERRO, Víctor (1987). *El dret públic català. Les institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*. Vic: Eumo Editorial; 606p.

- GRAEBER, David (2015). *La utopia de las normas. De la tecnología, la estupidez y los secretos placeres de la burocracia*. Barcelona: Ariel, 253p.
- GIMENO, Gloria (2005). «L'ús de la iniciativa privada a l'Administració municipal: segles XIX-XXI», Lligall 24. Barcelona: AAC; p. 121-180.
- LOBATO, David (2000). «La documentació electoral del segle XIX als arxius municipals», a Lligall 16. Barcelona: AAC; p. 153-177.
- MACNEIL, Heather (2000). *Trusting Records. Legal, historical and Diplomatic perspectives*. Kluwer Academic Publishers, 163p.
- MAYER, Viktor; CUKIER, Kenneth (2013). *Big data. La revolución de los datos masivos*. Madrid: Turner Noema, 278p.
- PUIG USTRELL, Pere (1995). *Els pergamins documentals*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 201p.
- PUIG USTRELL, Pere (2008). *Los pergaminos. Qué son y cómo se tratan*. Gijón: Ed.Trea; 132p.
- RIDENER, John (2009). *From Polders to Postmodernism: A Concise History of Archival Theory*. Duluth: Litwin Books, 184p.
- SENNETT, Richard (2012). *Juntos. Rituales, placeres y política de cooperación*. Barcelona: Anagrama; 430p.
- SOLER, Joan (2009). *Del bit al logos. Preservar documents electrònics a l'Administració local*. Barcelona: Diputació de Barcelona, estudis, 4; 359p.
- SOLER JIMÉNEZ, Joan (2010). «La il·lusió d'un vocabulari comú de la preservació digital» a Lligall 31. Barcelona: AAC; p.14-43.
- SOLER JIMÉNEZ, Joan (2011). «Una diplomàtica pels documents en crisi» a Lligall 32. Barcelona: AAC; p. 42-76.
- VAS, Juanjo (1994). «Evolució dels impostos municipals», a Lligall 22. Barcelona: AAC; p. 215-259.